כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמות ■ חי טבת ה'תש"פ ■ 15.01.2020 ■ גליון מס' 566

בשם אומרם:

לקראת סיום הש"ס הבא

/ ר' גרגי שטיין, רעננה

שלום רב לאוהבי תורתך.

ביום חמישי בערב חזרתי מהמעמד היפה של סיום הש"ס של הציונות הדתית בבנייני האומה. נסעתי לשם עם אבי מורי, אחי ואחייני כדי לכבד את התורה ולומדיה. האירוע היה באמת מרגש. בטוב טעם הצליחו המארגנים בראשות הרב אלישע אבינר שליט"א לבנות חוויה של קדושה ושמחה גם יחד. הערב הזה גם נתן גאוות יחידה מיוחדת למגזר הדתי לאומי. המשתתפים הרגישו שהתורה נמצאת במרכז החיים של הציבור שלנו. תלמידים סיימו ש"ס, אנשי עבודה סיימו ש"ס, חיילים סיימו ש"ס, פנסיונרים סיימו ש"ס וכו'... ההרגשה באוויר הייתה של: "בְּנָעֳרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ".

הכרת הטוב מיוחדת מגיעה לרבנים ומגידי שיעור אשר מוסרים את עצמם יום יום, לילה לילה ומלמדים את ה-2711 דפים ברציפות תמידים כסדרם. יישר כוחכם. לעניות דעתי סיומי הש"ס למיניהם שנערכו סביב לימוד הדף היומי הוא חג 'שמחת התורה' של ה"בעלי בתים". לימוד דף היומי השתרש בעם ישראל דווקא לציבור בעלי בתים אשר משלבים חיי מעשה עם לימוד תורה קבוע. הלימוד הזה נותן מסגרת לימודית מחייבת לאדם אשר עסוק לפרנסתו. אשרי מי שזוכה להשתייך לקבוצה המדהימה של לומדי דף היומי.

בשבת בבוקר אותו היום אשר בו לומדי הדף היומי סיימו את הש"ס כולו, ולמדו את דף עג במסכת נדה, קראנו גם את ההפטרה ביחזקאל לז. המילים של הנביא היכו בי בחזקה: "וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ֨ עֵ֜ץ אֶחָ֗ד.... וְקָרֵב֩ אֹתָ֨ם אֶחָ֜ד אֶל אֶחָ֗ד לְךָ֙ לְעֵ֣ץ אֶחָ֔ד וְהָי֖וּ לַאֲחָדִ֑ים בְּיָדֶֽךָ". הנביא מנבא על ימים אידאלים של אחדות שתביא לסופו של דבר ל"וְעָשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם.... וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם וְרוֹעֶה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם וּבְמִשְׁפָּטַי יֵלֵכוּ וְחֻקֹּתַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם... וְהָיָה מִשְׁכָּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם".

ראינו מעמד סיום הש"ס המרכזי (של הפלג הירושלמי), ראינו סיום הש"ס המרכזי של אגודת ישראל, ראינו סיום הש"ס "המרכזי" לציבור הספרדי, ראינו סיום הש"ס המרכזי של הציונות הדתית.... איפה הקריאה של הנביא "וְקָרֵב֩ אֹתָ֨ם אֶחָ֜ד אֶל אֶחָ֗ד לְךָ֙ לְעֵ֣ץ אֶחָ֔ד וְהָי֖וּ לַאֲחָדִ֑ים".?

ריבוי סיומי הש"ס הם ברכה עצומה. אך הכאב שלי הוא, מדוע אין סיום ש"ס אחד שמאגד לומדים מכל המגזרים? ללא הבדל עדה או צבע הכיפה? ללימוד הגמרא אין קשר להשקפת עולם מסוימת או לארץ מוצא של הלומד. ה"בעל הבית" שלומד דף יומי מעוניין לקיים מצות "וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה", הוא מעוניין לעשות קניינים בתורה, הוא רוצה להדבק בנותן התורה ע"י לימודה, הוא רוצה "לידע ולהבין להוסיף לקח ופלפול"... בשעה שהוא לומד את הדף הוא לא מעוניין לשמוע על נושאים כמו: "למי להצביע? או האם בכלל להצביע" "חיוב או איסור אמירת הלל ביום העצמאות" "שילוב נשים בצבא" "שיטת סאטמר ביחס למדינה" "לייטים-דתיים-חרדלים-חרדים"... כל מטרתו היא - ללמוד ולהבין את דברי התנאים ולהתעמק ב"הויות דאביי ורבא" בלבד. לזה הוא מקדיש את זמנו. מבחינת הלומד זהותו והשתייכותו ההשקפתית של המגיד שיעור לא חשובה בכלל. אז למה כאשר חוגגים את סיומי הש"ס יש הרגשה שכל מגזר חוגג לבד כאשר המגזר הוא בכלל לא רלוונטי?

אחת הסיבות שנתן רבי מאיר שפירא מלובלין ליסוד מפעל הדף היומי הוא (כלשונו): "נוסע לו יהודי, ותחת בית שחיו מסכת ברכות. נוסע הוא שבועיים, למשל מישראל לארה"ב, ולבסוף, כשהוא עומד על אדמת ארה"ב, נכנס הוא לבית המדרש, מוצא יהודים עוסקים באותו דף שבו עמד היום, מצטרף ללומדים בחדווה, מתפלפל עם הלומדים והם משיבים לו - ונמצא שמו הגדול של הקב"ה מתאדר,

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

איש וביתו באו

המשימה החשובה ביותר שעמדה בפני יעקב בבואו למצרים היתה הבטחת קיומו של עם ישראל בגלות הצפויה, לשם כך הוא מקדים...

המשך בעמ' 2

דרך שלשת ימים

סיפור יציאת ישראל ממצרים מתחיל במעמד הסנה בו מתגלה הקב"ה למשה. במעמד זה נצטווה משה רבינו ע"י הקב"ה לבא...

המשך בעמ' 3

שו"ת חורף

החזאי כדרכו טעה ולא רק שהיה 'יום מעונן' אלא שהיו ממטרים עזים וגשם שוטף ירד בשבת בצהריים...

המשך בעמ' 4

סיפור לשבת

העגלון המנוסה שאיבד את דרכו

סיפר כבוד קדושת האדמו"ר ממעליץ שליט"א, כיצד הרב הקדוש ה"חוזה מלובלין" זצ"ל לקח שלושה מתלמידיו ושכר עגלה ועגלון...

המשך בעמ' 4

שביבים

- *גדולים, גדולה, וגדלות*
- *עצותיו של הדבי: מה עושים נגד חלומות רעים?*
- *וכאשר יענו אותו*
- *חניטת יעקב אבינו*

המשך בעמ' 6

מתגדל ומתקדש". לולא דמסתפינא הייתי אומר שמהר"ם שפירא גם התכוון ל"נכנס יהודי ספרדי לבית מדרש ליטאי ושומע שם שיעור דף יומי ונכנס יהודי חסידי לבית כנסת דתי לאומי ושומע שיעור דף יומי ונמצא שמו הגדול של הקב"ה מתאדר, מתגדל ומתקדש". כולם מתאחדים אחורי לימוד הש"ס.

אינני תוהה על הראשונות ועל הסיומים הנפלאים שכל מגזר קיים במחזור הנוכחי. כל סיום הגדיל תורה והאדירה. אינני מאמין שיש אשמים או אחראים ישירים למצב. אבל כואב לי על המציאות הזאת.

מחזור הבא של לימוד הדף יומי יסתיים בע"ה בב' סיון תשפ"ז. כמה ימים לפני חג מתן תורה. יהי רצון שישכילו כולם לקיים את ההכנה הטובה ביותר לקבלת התורה: "וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל" - כאיש אחד בלב אחד. ונראה בע"ה סיומי ש"ס שבו ישתתפו ביחד לומדים מכל המגזרים ויתאחדו כולם מסביב ללימוד. "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".

איש וביתו באו

/ הרב יעקב הלוי פילבר

המשימה החשובה ביותר שעמדה בפני יעקב בבואו למצרים היתה הבטחת קיומו של עם ישראל בגלות הצפויה, לשם כך הוא מקדים כמה פעולות ששתים מהן נזכיר כאן: יעקב ידע שהבטחת קיומו של עם ישראל הוא היעוד הלאומי שהחל בו אברהם, היעוד הזה אינו מתגשם מעצמו אלא תלוי במפעל החינוכי שהחל בו אברהם אבינו כמו שנאמר: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" [בראשית יח יט], וכפי שמתאר זאת הרמב"ם [בהל' ע"ז פ"א] בהרחבה: "והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם א־לוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד . . . וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלווים אליו, ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם, וציוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה, כדי שלא תשכח הלימוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלווים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'". וכשעמד יעקב לרדת למצרים החל להתיירא מפני העתיד הצפוי לו, שמא בגלות ירד כל מפעל חייו לטמיון. ועל כן גם אחרי שקב"ה אומר ליעקב: "אל תירא מרדה מצרימה", אין יעקב יושב בחיבוק ידיים וסומך על ההבטחה בלבד, אלא עושה מצדו כמה פעולות כדי להבטיח את קיומו של עם ישראל.

הפעולה הראשונה של יעקב היתה: "ואת יהודה שלח אל יוסף להורות לפניו", כמו שפירשו במדרש [ב"ר צה]: "מהו להורות? להתקין לו בית תלמוד שיהא מורה שם תורה, שיהיו השבטים קורין בו את התורה, ללמדך שבכל מקום שהיה הולך היה עוסק בתורה, כשם שאבותיו היו עושין". או בלשון אחרת במדרש [שם]: "להתקין לו בית ועד, שיהא מורה בו דברי תורה, ושיהיו השבטים לומדים בו".

יעקב לא הסתפק במסגרות הלימודיות הרגילות שהיו מנוהלות עד כה ע"י שבט לוי, אלא שלח את יהודה להקים בית תלמוד איתן יותר. ואכן מפעלו זה של יהודה הועיל לישראל בעת השעבוד, כמו שאנו מוצאים בדברי פרעה שאומר: "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה, ואל ישעו בדברי שקר", ושאלו במדרש: מה הם "דברי השקר" שכה חשש פרעה מפניהם? "מלמד שהיו בידם מגילות, שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה הוא גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להם פרעה: 'תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר' - אל יהיו משתעשעין ואל יהיו נופשין ביום השבת" [שמו"ר פ"ה יח].

הפעולה השניה של יעקב להבטחת קיומו של העם היהודי היתה ביסוס שלמות המשפחה היהודית, ביודעו כי המשפחה היהודית היא הערובה הבטוחה להמשך קיומו של עם ישראל. על דברי הכתוב: "איש וביתו באו", אמרו [במדרש הגדול]: "לפי שידע יעקב אבינו שהמצרים שטופים בזימה, לכך עמד והשיא את בניו ובני בניו נשים קודם שיבואו למצרים" ("שאפילו חצרון וחמול שהיו קטנים שידך להם נשים כדי שלא יתחתנו במצרים"). נוסף לכך דאג יעקב לשמירת המסגרת המשפחתית על ידי חינוך לצניעות ולנאמנות בחיי המשפחה, שאותם הפנימו בני ישראל בביתם פנימה, כמו שדרשו [במדרש ילמדנו]: "בשעה שירדו למצרים היו צנועים כל אחד ואחד בתוך אוהלו, שנאמר: 'איש וביתו באו' - לא ראובן היה מביט באשתו של שמעון, ולא שמעון באשתו של ראובן, אלא כל אחד באוהלו צנוע". וכאשר עמרם עמד וגירש את אשתו יוכבד, ראתה מרים בפירוק המשפחה היהודית סכנה לבאות והטילה את כל כובד משקלה להשיב את השלום בבית הוריה, ומהם לקחו דוגמא כל עם ישראל, והשיבו גם הם את נשותיהם. ללמדך שלימוד התורה ושלמות המשפחה הם הערובה בטוחה לקיומו של העם היהודי.

דרך שלשת ימים

/ הרב איתמר הרשקו

סיפור יציאת ישראל ממצרים מתחיל במעמד הסנה בו מתגלה הקב"ה למשה.

במעמד זה נצטווה משה רבינו ע"י הקב"ה לבא לפרעה ולבקש לצאת לדרך שלושת ימים במדבר לזבוח לה' אלוקי העבריים.

משה מתבקש לומר לפרעה שיוצאים לדרך שלושת ימים ולא לומר שאנו יוצאים לגמרי, וכן אמרו משה ואהרון לעם ישראל. בקשה זו גרמה שרק משה ואהרון לבסוף באו לפני פרעה, ובלא שבעים הזקנים.

למרות כל זאת אמונת העם בגאולה הייתה ממשית.

במעמד הסנה כאשר אומר הקב"ה למשה שהאות לגאולה הוא שיעבדו את האלוקים על ההר הזה לסוף ג' חודשים, שואל משה את ה' ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם[1], ואילו בהמשך משה אומר "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה'"[2] למרות שה' הבטיחו "ושמעו לקולך".

כשמשה ואהרון באים לבסוף אל העם נאמר שם ויאמן העם[3] ואילו אח"כ מתלונן משה לה' "והצל לא הצלת את עמך"[4]. כנגד זה מספרת התורה בתחילת פרשת בא וחוזרת מספר פעמים על ציווי ה' למשה לדבר אל פרעה ואי שמיעת פרעה למשה[5] וכל פעם זה עם פרשה פתוחה או סגורה הבאה לתת מקום להתבונן בין פרשה לפרשה.

ע"מ להבין זאת יש לראות מה גרמה הבקשה לצאת לשלושה ימים, לפרעה ולישראל.

הנה כאשר באו משה ואהרון לפני פרעה וביקשו ממנו על זאת עונה להם פרעה "למה משה ואהרון תפריעו את העם ממעשיו[6]", ומיד אח"כ מכביד פרעה את עול העם כדי שלא "ישעו בדברי שקר". בנוסף, העם נאלץ לפוץ על פני כל ארץ מצרים לקושש קש לתבן.

הניצבים שראו את משה ואהרון יוצאים מפרעה, אומרים להם "יראה ה' וישפוט... לתת חרב בידם להרגנו[7]". משה שואל אח"כ את ה' מדוע אינו מציל את העם והשעבוד אף התגבר. תשובת ה' אינה ניתנת, אך "אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין. יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי אליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת מה שמו מה אומר אליהם[8]".

במעמד הסנה מצינו שמשה שואל את הקב"ה פעמים, מה לומר לעם על גילוי השכינה. בתחילה שאל משה את ה' "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם[9]", ואילו בפעם שנייה אומר משה "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה'". למרות שלפי סדר הדברים היה יותר נכון שישראל יאמרו "לא נראה אליך ה'"- שכן ראשית יש לדעת שאכן נגלה אל משה ה', ורק אח"כ צריך לשאול מה שמו. אם העם כבר יודע מה שמו, ובוודאי אחרי שה' מבטיחו ושמעו לקולך מאליהם, מה שייך עוד לומר "והן לא יאמינו לי".

בין שתי השאלות נצטווה משה לבקש מפרעה לצאת לדרך שלושת ימים. דבר זה גרם למשה לומר והן לא יאמינו לי, שיאמרו לא נגלה אליך ה'. לעם ישראל אמנם יש סימן של פקוד פקדתי, ולכן הם באמת ישמעו מאליהם, ברם עניין שלושת הימים לא נאמר להם. לכן חושש משה שהעם יחשוב שהוא מבקש זאת מפרעה מעצמו ולא מציווי ה', ומשכך- לא ישמעו בקולו. גם הזקנים שהלכו עם משה ואהרון חשבו מעין זה, ועל כן נשמטו אחד אחד ממשה ואהרון[10], שלא היו מסוגלים לבקש מפרעה דברי שקר שכאלו ביודעם שהיציאה היא לתמיד ולא רק לג' ימים.

פרעה אכן לא מקבל בקשה זו ואף מכביד את שיעבוד העם, וזאת ע"מ שהקב"ה יחשב את הקץ- שקושי השעבוד יחשב כהשלמת ארבע מאות השנים שיש להישאר במצרים[11]. בקשה זו גם גרמה לישראל לצאת מרעמסס ולקושש קש לתבן בכל ארץ מצרים.

כשהגיעה השעה לצאת ממצרים הם חזרו כולם לרעמסס[12] על מנת לצאת משם כעם אחד[13]. ומי שלא האמין ולא רצה לצאת מת במקום בו הוא נפוץ[14].

אמנם טעם אחר גדול יותר היה בבקשה זו. דמצינו שיעקב היה במרחק ג' ימים מצאן לבן, וכאשר ברח ממנו חזרו בניו ג' ימים ללבן ורדפו שוב אחרי יעקב ביום אחד כל מה שהלך יעקב בשבעה ימים. גם בעקדה אברהם אבינו הולך ג' ימים כדי שלא יאמרו שהממו פתאום.

וכך גם כאן, הקב"ה רצה שפרעה ירדוף אחרי ישראל ביום השישי ליציאתם ויכנס לים מיד[15]. וע"י שיכנס לים ויאבד, יפרע מהם הקב"ה על מה שהשליכו את ילדי ישראל ליאור- וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ויבוזו אותם ישראל- ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

1 - שמות ג, יג
2 - שם ד,א
3 - שם ד, לא
4 - שם ה, כג
5 - שם ו, יא- יג, כח- ל. ז, א-ו
6 - שם ה, ד
7 - שם, כא
8 - רש"י שם ו, ט
9 - שם ג, יג
10 - שמו"ר ה, יד
11 - שיחות הגרי"ם חרל"פ פרשת שמות
12 - "שבאו ישראל לרעמסס, שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה שבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס"- רש"י יט, ד
13 - עניין זה נוצר ע"מ שלא יראו מצרים במפלת ישראל בשלושת ימי האפילה. שמתו בימים אלו ארבע חמישיות מעם ישראל, וכדי של יראו המצרים את מפלתם לקו במכת חושך. אך יש לשאול איך לא ראו זאת המצרים לאחר המכה, וכי אובדן של מלוני אנשים לא מורגש. הן לא שמו ליבם לכך שרוב שכניהם נעלמו. אלא לכך יצר הקב"ה את הפצת ישראל על כל ארץ מצרים, כדי שמי שלא מאמין ביציאה ואינו רוצה להיגאל בדרך זו, לא יראו המצרים במפלתו.
14 - המצרים שראו את ישראל שבאו כרבים למקומותיהם, ראו רבים שעוזבים אך לא יכלו להבחין שרק חמישית מהבאים חזרו שכן לאחר מכת חושך לא נשאר איש מישראל במצרים, שכולם באו לרעמסס.
15 - "איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. בחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים, בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי"- רש"י שמות יד, ה

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

כשהחזאי טועה...

שואל אהרן לוי מירושלים: החזאי כדרכו טעה ולא רק שהיה 'יום מעונן' אלא שהיו ממטרים עזים וגשם שוטף ירד בשבת בצהריים. האם מותר לנו להוריד את הכביסה שעל החבל כדי שלא תתרטב?

תשובה: אם הכביסה הייתה יבשה בזמן כניסת השבת, מותר, אך אם בזמן כניסת השבת הכביסה הייתה רטובה, הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים.

ביאור: בשאלה יש לדון מצד ב' נידונים, א) איסור מוקצה ב) איסור הכנה משבת לחול.

איסור מוקצה: המשנה ברורה[א] פסק דבגדים שהיו רטובים ממש בזמן בין השמשות (של כניסת השבת) הם מוקצה לכל השבת, דהרי כבר נפסק ברמ"א[ב] דבגד רטוב אסור לטלטלו בשבת מחשש 'שמא יסחוט' ואף שבמשך השבת כבר התייבש, מכל מקום כלל בידינו 'מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא' ופירושו, שדבר שהוקצה מטלטול בזמן בין השמשות של כניסת השבת, נהיה מוקצה לכל השבת, אף שבמשך השבת יוסר ממנו שם 'מוקצה'.

אמנם רבים חלקו על דבריו מכמה טעמים. שגם בגד רטוב יש אפשרות לטלטלו על ידי 'בני אדם'[ג] או אפילו על ידי ב' בני אדם[ד], ואם כן גם בזמן שהיה רטוב אין הוא הוקצה מטלטול לגמרי, ומטעמים נוספים[ה], ולכן סוברים שאין הבגדים 'מוקצה' ומותר לטלטלם כשהם יבשים[ו].

הכנה משבת לחול: בספר אורחות שבת חלק ב' פרק י"ט הערה תקס"ג, הביא בשם החזו"א דאם רצונו להוריד את הכביסה, הוא משום חשש שתתרטב הכביסה, ויצטרך משום כך לכבסה מחדש, אין בכך משום איסור הכנה משבת לחול.

ועל פי הדברים הנ"ל יוצא שאם הכביסה הייתה יבשה בכניסת השבת, הדבר מותר, אך אם היא הייתה רטובה הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים האם הבגדים הם 'מוקצה'.

א - סימן ש"ח ס"ק ס"ג.
ב - סימן ש"א סעיף מ"ו.
ג - כמבואר בגמ' שבת דף קמז.
ד - כך הבין הא"ר ד' בני אדם לאו דוקא.
ה - ע"פ הכלל שלא אמרינן 'מיגו דאיתקצאי לבין השמשות' היכא ש'גמרו בידי אדם' כמבואר בגמ' ביצה דף כ"ז.
ו - עיין שו"ת מנחת יצחק ח"א סי' פ"א, ושו"ת שבט הלוי ח"א סימן ס"ב, וע"ע בדברי הגר"ע יוסף בספרו 'לויית חן' אות ל"ז.

סיפור לשבת

העגלון המנוסה שאיבד את דרכו

/ הרב לייזר ברוידא

שומעים אותך תמיד. קשה להאמין?
תקראו את הסיפור על הזקן שפגש את ה"חוזה מלובלין". גם כשלא ראה שום פיתרון הגיוני,
הוא לא התייאש והמשיך רק להתפלל.
אסור להתייאש כי השם יתברך בוודאי שומע תפילות ישראל.

סיפר כבוד קדושת האדמו"ר ממעליץ שליט"א, כיצד הרב הקדוש ה"חוזה מלובלין" זצ"ל לקח שלושה מתלמידיו ושכר עגלה ועגלון, כדי לנסוע לאחת העיירות המרוחקות שבה התגוררו רבים מחסידיו ומקורביו. מדי שנה, נהג הצדיק לשבות את שבת קודש במחיצתם ולהחיות את רוחם. העגלון היה ותיק ומנוסה בכל נתיבי פולין, ולמרות הכל, לא הסתכנו ויצאו מלובלין בעוד מועד ביום שלישי בצהריים.

ביום חמישי לעת ערב, איבד העגלון את כל חוש ההתמצאות. "רבי", אמר, "כנראה שטעינו בדרך. האזור הזה לא מוכר לי

המשך בעמוד הבא...

כלל וכלל". בלית ברירה, בילו את הלילה סמוך לעגלה תחת כיפת השמים. ביום שישי בבוקר, קמו עם עלות השחר, ולאחר שהתפללו, המשיכו בדרך. ה"חוזה" גמר בליבו לא להסתכן בחילול קדושת השבת, חס ושלום, ולשבות בכפר הראשון שיימצא מנין יהודים.

בחסדי השם יתברך, שעה מועטת לאחר מנחה גדולה והשמש כבר נוטה למערב, הגיעו החוזה ומלוויו לעיירה ובה יהודים. המקום לא היה מוכר ל"חוזה" כלל. העגלה נעצרה ליד בית המדרש, ולפני שירדו, אמר ה"חוזה" לתלמידיו שבשום פנים לא יגלו מי הוא. "השבת, אני סתם יהודי מן המנין". הוא הורה לכל אחד מהם להתארח אצל בעל בית שיזמין אותו, ובעזרת השם יתברך, הוא כבר יסתדר לבד.

ה"חוזה" הלך לטבול במקווה, ולאחר מכן חזר לבית המדרש, אמר "שיר השירים" בהתעוררות ולמד בדבקות עד שהתחילו להתפלל מנחה וקבלת שבת. בקבלת שבת, האריך מאוד בתפילתו, כאשר כל תיבה (מילה) בתפילה כאילו מצופה בדבש ואיננה רוצה להיפרד משפתיו הקדושות. מזמן, כל המתפללים עזבו את בית הכנסת והלכו לקדש בבתים, כאשר כל אחד משלושת תלמידיו מסודר כאורח אצל אחד מתושבי המקום שקיבלו אותם בספר פנים יפות.

סוף סוף, סיים ה"חוזה" את תפילתו, ומלבדו, נשאר זקן אחד שלומד בעיון בפינת בית המדרש. "גוט שאבעס, רבי יהודי", אומר לו ה"חוזה", "אולי אוכל להתארח אצל כבודו לסעודה?"

"אומר לך את האמת", ענה הזקן, "הנני עני מרוד, ומלבד שתי לחמניות קלועות ורביעית יין, אין לי כל". "מספיק לי כזית פת ולשמוע קידוש מפיך", "ענה ה"חוזה". "אם כך, ברוך בואך!" אמר הזקן. למרות דלותו הגשמית, לזקן הייתה עשירות ברוחניות. השניים טיילו בכל פרד"ס התורה, והזקן לא זכר מתי נהנה כל כך. "אמור לי, מהיכן באתם?" שאל הזקן. "מן העיר לובלין", ענה ה"חוזה. "הידעת אודות הרב הצדיק רבי יעקב יצחק המכונה ה'חוזה'?" שאל הזקן. "כן, שמעתי עליו," ענה ה"חוזה". "מאיפה הנכם מכירים אותו?" ענה הזקן, "מקום מולדתי בעיר לוקוב שבפולין. שם, היה גר צדיק אחד ושמו רבי קאפל לוקובער. הוא היה סבו של החוזה מלובלין, אבי אמו". "לאחר החתונה שלי", המשיך הזקן לספר, "נשארתי בלוקוב מספר שנים כמלמד בחדר. יום אחד, הגיעה בתו של רבי קאפל לוקובער לעיירה כדי לבקר את אביה, ויחד עמה בנה יעקב יצחק בן השש. הוא נשאר כמה שבועות אצל סבו, ויום אחד ראיתי את הילד בבית הכנסת. היו לו עיניים בצבע תכלת של כסא הכבוד, והוא התפלל כמו אחד מגדולי הצדיקים – לאט, במתינות, במתיקות, ובדבקות. לאחר התפילה, עקבתי אחריו, והוא יצא ליער. שם התבודד במשך שעתיים תמימות בהשתפכות הנפש. נדהמתי מקדושתו. ידעתי שהוא מיועד לגדולות!" "עם השנים, הגעתי הנה", המשיך הזקן, "וכבר שמו של ה'חוזה מלובלין' הגיע למרחקים. ליבי בער בקרבי לבקרו, אך הפרוטה בכיס אינה בנמצא. ואפילו אם מישהו היה מעניק לי מתנה הגונה, לא יכולתי לנסוע ללובלין בגלל בריאותי הרעועה וחסרון הכוח. אך להתפלל אני כן יכול, ומחמת הגעגועים והכיסופים לראות את פני הצדיק ההוא, הריני מתבודד כבר שעה שלמה כל יום במשך שלוש עשרה שנה, שיזכני הקדוש-ברוך-הוא ברוב רחמיו לקבל את פניו הקדושות של ה'חוזה מלובלין' בטרם אפרד מן העולם הזה!" עתה הבין ה"חוזה" כיצד עגלון ותיק ומנוסה איבד את דרכו ומדוע הגיע דווקא לעיירה זו. "בשורה לי אליך, ידידי", אמר ה"חוזה מלובלין", "הקדוש-ברוך-הוא נענה לבקשתך במלואה – אני הוא ה"חוזה מלובלין!"

שתי מעלות להתבודדותו ולתפילתו של הזקן הנ"ל – הוא התמיד ולא התייאש. גם כשלא ראה שום פיתרון הגיוני לבקשתו, השליך את כל יהבו על השם יתברך ועשה את שלו בתמימות ובפשיטות נפלאות.

כותב רבי נתן מברסלב זצ"ל (קיצור ליקוטי מוהר"ן יד, אות טו):

> "צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל עַל כָּל מַה שֶׁחָסֵר לוֹ הֵן פַּרְנָסָה אוֹ בָּנִים אוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹלֶה חַס וְשָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ וְצָרִיךְ רְפוּאָה וְכוּ', עַל כֻּלָּם תִּהְיֶה עִקַּר עֲצָתוֹ רַק לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא טוֹב לַכֹּל הֵן לִרְפוּאָה הֵן לְפַרְנָסָה הֵן לְכָל הַדְּבָרִים. וְיִהְיֶה עִקַּר הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ בָּתַר קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא יִרְדּוֹף אַחַר תַּחְבּוּלוֹת רַבּוֹת, כִּי רֻבָּם אֵינָם מוֹעִילִים כְּלוּם וּמְעַט דְּמְעַט הַמּוֹעִילִים אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֶם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמָצְאָם. אֲבָל לִקְרֹא לְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא זֶה טוֹב וּמוֹעִיל לְכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם וְזֶה יָכוֹל לִמְצוֹא תָּמִיד כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ בַּנִּמְצָא תָּמִיד".

כמו שהזקן ידע שלא יועילו לו שום תחבולות, לכן השליך את כל כולו רק על הקב"ה, כך עיקר העצה, בפרט בזמנים קשים אלה - שנשים את מירב השתדלותנו בכוח התפילה, ולא נוותר ולא ניחלש, עד שהקב"ה יושיע את כל כלל ישראל ויאמר די לצרותינו, יקים את השכינה מעפר ויגאל אותנו במהרה בימינו, אמן.

■

שביבים / שאול שיף

גדולים, גדולה, וגדלות

/ ר' זכריה גלזמן

ר' אבינועם ידידי, תיכוניסט לשעבר שהמשיך את לימודיו בישיבה חרדית, זכה להשיא כבר חלק מילדיו כולם עם בני תורה ומשפחות של בני תורה. בני עשירים בעיניו הם חיסרון: מפונקים ולאו דווקא בעלי מידות טובות. על כן בעושרו כי רב, הוא משתבח במידות טובות ובגדלות בתורה כעיקר המעלות בשידוכים. כדי לסבר את אוזני ולשכנעני בכך סיפר לי את הסיפור הבא: במסיבת שבע ברכות של נשואי בתו זכה לשבת במחיצתם של גדולי ישראל. האחד אדמו"ר חסידי חשוב השני מראשי הישיבות הליטאיות והשלישי מגדולי רבני הציונות הדתית. הם דיברו ביניהם "שיחת חולין" שהעידה על גדולתם. פתח אחד וסיפר שבילדותו ב"חיידר" היה לרבי מקל קטן ורצועה שהיו אימת כל התלמידים. אותו כמעט ולא הכה אך היה מאיים ומרים קולו "חוסך שיבטו שונא בנו". כשסיים לימודיו בחיידר המשיך ללמוד בהתמדה וגילה את מתיקות וערבות התורה.

סיפר השני על ילדותו בבית סבו האהוב ועל אי יכולת הוריו למצוא עבורו מלמדים ראויים בעירם. כשמדי פעם הצטיין בלימודיו היה מוצא מתחת הכרית מטבע או ממתק. ועד היום הוא זוכר את סבו מתפלל עליו לפני השינה ומברכו ביד מלטפת.

סיפר השלישי שבבית הוריו הצנוע והקטן היה שולחן גדול במרכז הבית תחתיו נהג לשבת וללמוד שם היה מפלטו ומבצרו וממלכתו. והנה ראה פעם איך אבא מעניק לאמא מתנה, מחרוזת פנינים נהדרת. אמא אמרה נבוכה: מה קרה? לא יום חג ולא מועד סתם כך מתנה ועוד כזו יקרה? השיב לה אבא: פגשתי היום את הרבי של בנינו היקר והוא הלל ושיבח את הילד על חריצותו שקדנותו ומידותיו הטובות ואני יודע שבזכותך הכל. ראיתי את המבט הטוב שבעיני אבא ואת דמעת האושר בעיניה של אמא והחלטתי שאשתדל בכל ליבי ובכל כוחי לשמח אותם ככל שאוכל. בסייעתא דשמיא הלכתי והצלחתי וזכותם עומדת לי עד היום.

כך סיפר לי ידידי אבינועם, ברכתי אותו החום ואיחלתי לו שכה ייתן ה' וכה יוסיף כהנה וכהנה ויזכה גם לתורה וגם לעשירות. מבטיח אני לך שזה לא יזיק לא לך ולא לכולנו.

עצותיו של הרבי: מה עושים נגד חלומות רעים?

(מעובד מדבריו וכתביו של הרבי מליובאוויטש זצ"ל)

חלומות הם הדבר הכי לא מציאותי שיש. בחלום אנו יכולים לראות דברים שלא יכולים לקרות במציאות, ולפעמים אלו הם חלומות רעים, חלומות המטרידים את מנוחתנו ביום או ימים שלאחר-מכן. כיצד אנו אמורים להתייחס לחלומות אלו? האם יש בהם מסר מן השמיים אלינו? בין אוצר מכתביו של הרבי מליובאוויטש זצ"ל שנדפסו בספר אגרות קודש, ישנם מכתבים רבים העוסקים בשאלת חלומות רעים. הרבי ציטט רבות את דברי חז"ל ונתן עצות מעשיות מה לעשות במקרים אלו. לפניכם מקבץ מדברי הרבי בעיבוד לעברית מודרנית. ניתן לחלק את החלומות לשני סוגים: חלומות בעלי מסר כלשהו, וחלומות של שטות שלפעמים מטרתם היא רק לבלבל את האדם. כך כתב הרבי לאדם שייחס משמעות רבה לחלום שחלם: מתי יש לחלום משמעות? רק אם האדם החולם מתנהג בכל פרט מחייו לפי התורה והמצוות. גם בחלום עם משמעות, אמרו חז"ל שאין חלום בלי דברים בטלים. אבל אצל אנשי דורנו, שחלק גדול מהדיבורים והמחשבות שלהם הם דברים בטלים ללא כל תוכן, לחלומות בדרך-כלל אין משמעות. לפעמים, מטרת החלום היא לנתק את האדם מערכיו. "אל תאפשר לעצמך לחשוב יותר מדאי על החלומות " מסיים הרבי.

אם החלום נובע מהדברים הבטלים, אנו יכולים גם למנוע אותם. "כשממעטים הסיבה, בדרך ממילא מתמעט המסובב" כותב הרבי ומציע כי האדם ישתדל להפחית את המחשבות הבטלות שלו במשך היום כדי למנוע חלומות רעים בלילה. הרבי גם הציע הצעות מעשיות אחרות:

א) להיזהר בקריאת שמע שעל המיטה. ב) לבדוק את המזוזות בבית ולוודא את כשרותן. ג) לבדוק את התפילין. ד) לתת צדקה - לנשים לפני הדלקת נרות שבת, לגברים בימים שני וחמישי לפני התפילה.ה) לשמור על טהרת הגוף.

לאישה שסבלה מחלומות רעים חוזרים ונשנים, הורה הרבי לברר האם היא לא פגעה בכבוד מישהו או מישהי באותם ימים בהם היא סובלת מן החלומות הרעים. אם היא אכן פגעה באנשים, עליה לגשת לפני שלושה ולומר "אם פגעתי בכבוד בן ובת ישראל בשוגג או במזיד, הנני מתחרטת בלב שלם ומבקשת מחילה". ובקשר לחלום בו הופיעה אם שנפטרה, העיר הרבי כי כדאי לבדוק האם הקבורה בוצעה כהלכתה. ולסיום, הרבי ייעץ גם לפתור חלומות... שכן נאמר כי החלומות הולכים אחר הפה, ובמילים אחרות: אם פותרים את החלום לטובה, הוא גם יתקיים לטובה. לפיכך, כאשר אדם שראה חלום מסויים ביקש את פתרון הרבי, השיב לו הרבי: "...יפתרם לטובה בטוב האמיתי הוא התורה והמצוה, עדוד רוח, וציווי על ההליכה בתורתנו ומצותיה מחיל אל חיל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון."

[אתר בית חב"ד]

וכאשר יענו אותו

/ הרב זלמן רודרמן

את סיפורי אתחיל בסיומה של שנת תש"ב, שנה שבה נמחו מאות קהילות מישראל. גם גטו טארנוב העלה כבר השנה את קרבנו, באקציה הראשונה שבה נרצחו ונשלחו אל מותם אלפי יהודים. החיים בגטו היו חיי פחד, חיים של נידונים למוות הממתינים להוצאת גזר-דינם אל הפועל. יומיים לפני ראש-השנה (תש"ג), באישון לילה, פשטה השמועה ברחבי הגטו כי משמרות כבדים של אנשי משטרה ואס-אס תופסים עמדות מסביב לגטו לבל יימלט איש. בהלה איומה

אחזה בכולם. בבוקר הודיעו שוטרי היודנרט כי על כל העובדים למסור את תעודותיהם כדי להחתימן ולאשרן פעם נוספת על-ידי הגסטפו. סביב בניין היודנרט התקבצו אלפי בני-אדם כשתעודותיהם בידיהם. בתוך זמן קצר השתררה במקום מהומה אדירה. התברר שרבים רבים - ואני בתוכם - לא קיבלו את תעודותיהם בחזרה. בדרכי מבניין היודנרט פגשתי משפחות וצרורות על שכמן. אנשים אצו-רצו מבוהלים, כחיות שנתפסו במלכודת, להסתתר בבונקרים שהוכנו מראש. בהגיעי אל ביתי ראיתי כי גם בני משפחתי, חבילה בידי כל אחד מהם, מתכוננים לירידה אל המחבוא שהוכן מבעוד מועד. גם עבורי הכינו מעט אוכל ומלבושים חמים. כולנו נכנסנו אל מחסן קטן שהיה כבר מלא באנשים, נשים וטף. החום והמחנק האיומים בקושי אפשרו לנשום. כל רעש מבחוץ הגביר את הפחד. את הילדים הקטנים השתיקו לבל ישמיעו קולם. בשעות הבוקר המוקדמות נרדמו הילדים. אולם המבוגרים החלו באמירת ה'סליחות'. אני עמדתי סמוך לאימי היקרה. גם היא הצטרפה לתפילת הציבור. בבכי קורע לב, כשדמעותיה מרטיבות לגמרי את ספר ה'סליחות' שבידיה, שמעתיה ממלמלת ואומרת: "טאטע זיסער! (אבא מתוק!) אם נגזר עליי למות, מוכנה אנוכי לכך. אבל מתחננת אני לפניך - השאר לפחות שריד ממשפחתי ומילדיי; שיישאר לפחות זכר"...

כשהשחר הפציע, התעטפו הגברים בטליתות והניחו תפילין. מי יודע, אולי זוהי תפילתם האחרונה. גם אני הצטרפתי לתפילה ובסיומה יצאתי אל מחוץ למסתור. בצאתי נודע לי כי הגרמנים החלו לאסוף יהודים ללא 'חותמות' ולשולחם. לעומת זאת, החתימו תעודות-עבודה לאנשים צעירים. שבתי פנימה להתייעצות עם הוריי, אם כדאי שאסתכן בניסיון להשיב אליי את תעודת-העבודה שנלקחה ממני. הוריי יעצו לי לנסות את מזלי, נשקו לי בהתרגשות ואיחלו כי אחזור בשלום.

התקרבתי למפקדת הגסטפו וראיתי מרחוק בחורים בגילי חוזרים משם כשבידיהם תעודות-עבודה מוחתמות. ברגע הראשון אחז בי הפחד, בראותי עשרות גרמנים מתרוצצים במגרש הגדול. באחת הפינות הייתה ערימה של תעודות-עבודה. איתרתי את תעודתי והתייצבתי בתור. ליד השולחן ישב איש גסטפו בעל הבעת רוצח. כשהגיע תורי שאל לגילי ולמקום עבודתי, ומדד אותי בעיניו מכף רגל ועד ראש. לבסוף הטביע חותמת. עזבתי מהר את המקום ובדרך ראיתי המוני יהודים כורעים על ברכיהם וראשם מכופף לארץ. אלה נתפסו על-ידי הגרמנים שעמדו לשולחם למחנה-ההשמדה בלזץ. שבתי אל משפחתי ובישרתי להם על קבלת החותמת. אבי עודדני וביקש שאתאמץ להחזיק מעמד במצבים הקשים שעוד נכונו לי. גם אמי בירכה אותי שלא יאונה לי רע. בלילה האחרון של השנה פיניתי את מקומי במחבוא כדי להקל מעט מהצפיפות. אני הלא הייתי 'מיוחס'; הייתה לי תעודת-עבודה. לפנות בוקר חזרתי אל המחסן כדי להביא מעט מים ואוכל. ראיתי אנשים מותשים. הילדים הקטנים ישנו שינה מתוקה, בלי לדעת איזו סכנה אורבת להם. בבוקר שוב נפרדתי ממשפחתי, יצאתי החוצה והסוויתי את הכניסה למחבוא. אותו יום - מר ונמהר היה. גרמנים התרוצצו ברחובות הגטו, מובילים כלבי גישוש וצורחים בפראות 'ראוס' (החוצה). אנשים חולים וזקנים ונכים שהתקשו בהליכה נורו באכזריות. ילדים הופרדו מהוריהם ומי שניסה לברוח - נורה למוות. בשעה שלוש אחר-הצהריים, לאחר יום מחריד ומלא זוועות, עזב את הגטו המשלוח האחרון. בחוץ החשיך ואני רצתי במהירות אל מקום המסתור. השקט המוחלט בישר לי רעות. ליבי אמר לי כי הרע ביותר אירע. נכנסתי פנימה ולא מצאתי נפש חיה. רצתי כמטורף לדירתנו לראות אולי בכל-זאת מישהו מיקיריי נותר שם, אבל גם הדירה הייתה ריקה לגמרי. פרצתי בבכי ממעמקי ליבי. יצאתי אל חשכת הלילה, נסער ומבולבל. מי פילל ומי מילל. רק בבוקר דיברתי עדיין עם יקיריי ונפרדתי מהם בתקווה לראותם שוב. ואז, ברגעים הקשים האלה, נזכרתי לפתע בתפילתה הזכה של אימי ובדבריו האחרונים של אבי, להתאמץ ולהתחזק לנוכח כל הקשיים שעוד נכונו לי. שפכתי את ליבי כמים ובליבי יקדה תקווה ואמונה כי בעזרת ה' אזכה לצאת מגיא-ההריגה ותפילת אמי אכן תתגשם. נדלג כשנתיים וחצי קדימה... כ"א באייר תש"ה, יום השחרור ממחנה גונסקירכן באוסטריה. בחסדי ה' שרדתי מן התופת, יחיד מכל משפחתי. אנו, הניצולים, היינו חולים וחלשים, בודדים ועזובים. רבים החלו לחזור לארצות מוצאם, בתקווה לפגוש בני-משפחה או להשיב לעצמם רכוש אבוד. היו שביקשו להגיע לאמריקה 'ארץ החלומות'. בליבי בערה שאיפה אחת גדולה - להגיע לארץ-ישראל. לא קלה הייתה הדרך. יצאתי מהמחנה חולה וחלוש, ונזקקתי לאשפוז של כמה שבועות בבית-מרפא מקומי. כשהתאוששתי מעט יצאתי לזלצבורג, שם היה מחנה-פליטים. ממנו המשכתי לאיטליה ברכבת עמוסת חיילים איטלקים ששבו לבתיהם משדה-הקרב. כעבור כמה שבועות הגענו לרומא. כבר הגיעו ימי החגים (תש"ו), וזו הייתה הפעם הראשונה, מאז פרוץ המלחמה, שזכיתי להשתתף בתפילות ראש-השנה ויום-הכיפורים בבית-כנסת.

ארץ-ישראל עדיין הייתה רחוקה. את חודשי החורף עשינו בסנט מריה דה לוקס שבדרום המדינה. שם גם חגגנו את ליל-הסדר ואף זכינו לביקורי אישים חשובים, ובהם הרב יצחק-אייזיק הרצוג, הרב הראשי לארץ-ישראל, והרב בנימין מינץ, ממנהיגי פועלי-אגודת-ישראל, והם עודדו אותנו בחום לעלות לארץ. מיד אחרי חג-הפסח נרשמתי לעלייה. נשלחתי עם כמאה צעירים למחנה-הכשרה. רוב בני הקבוצה לא שמרו תורה ומצוות, ואני וחבריי נאלצנו להתעקש על מטבח כשר במחנה. בחודש מנחם-אב התחלנו סוף-סוף במסע לארץ-ישראל. במוצאי שבת-חזון עלינו על משאיות של 'הבריחה' והובאנו למחנה קררה. לאחר כמה ימים הצטרפה אלינו קבוצה גדולה של כשמונים בחורים שומרי מצוות, בהנהגתו של הרה"ח ר' לייבל קוטנר. ר' לייבל היה חסיד גור שאיבד את רעייתו וילדיו במחנות ובכל-זאת לא איבד את שמחת-החיים ואת המרץ ומאור-הפנים. הוא היה מנהיג במלוא מובן המילה, ודאג לכל צרכינו הגשמיים והרוחניים. יצאנו לדרכנו באישון לילה, בסירות קטנות, והן הובילו אותנו לעומק הים. שם טיפסנו בסולמות-חבלים על אוניית 'ארבע חירויות', שהפליגה ארצה. ההפלגה באונייה הייתה קשה ומתישה. שנים-עשר יום ארכה הדרך; יותר מאלף בני-אדם על אונייה שנועדה לכמאתיים איש בלבד. כשהגענו למרחק של כעשרה ק"מ מתל-אביב, כבר המתינו לנו האנגלים. כמה עשרות בחורים נועזים קפצו למים. את רובם לכדו האנגלים (שניים מהם הצליחו לשחות לחוף ושניים אחרים טבעו). החל 'קרב' בינינו לבין האנגלים. אנחנו השלכנו עליהם קופסאות-שימורים ושאר חפצים והם התיזו עלינו זרנוקי מים. כצפוי, האנגלים גברו והועלינו על אונייה צבאית שהפליגה לקפריסין. לא אשכח את הבכיות הנוראות, כשחופי הארץ התרחקו אט-אט מעינינו. בקפריסין נכלאנו ב'מחנה שישים', תחת עינם הפקוחה של האנגלים. גם שם הקים ר' לייבל קוטנר, עם קבוצת מונהגיו, בית-כנסת ובית-מדרש, עם תפילות כסדרן

ושיעורי-תורה לרוב. מדי חודש שחררו האנגלים כשבע-מאות וחמישים איש, במסגרת כאלף וחמש-מאות הסרטיפיקטים שאישרו ליהודים. לבסוף גם תורנו הגיע. ביום שישי י"ז בשבט (תש"ז) עלינו על האונייה בדרכנו לארץ-ישראל. השמחה הייתה עצומה. באונייה קיימנו את תפילת ליל-שבת וסעודת שבת חגיגית מתוך התרוממות-נפש עילאית. בשעה עשר של בוקר שבת-קודש פרשת יתרו נכנסנו לנמל חיפה. לרגע הזה חיכינו והתפללנו. היינו מוכנים לעבור את כל הסבל והתלאות ובלבד שנזכה להגיע לארץ הקדושה. בנקל אפשר לשער את הרגשתנו כאשר האונייה הגיעה סוף-סוף לנמל חיפה. ובכל-זאת, לתדהמת הכול, נשארנו על האונייה ולא הסכמנו לרדת. כמעט כל נוסעי האונייה מיהרו לרדת ממנה, אולם המנהיג שלנו, ר' לייבל, קם והודיע כי הירידה מהאונייה כרוכה בחילול שבת, ועל-כן עלינו להישאר בה עד צאת השבת.

האנגלים חשדו שזו תכנית סודית של מרי וחתרנות כנגדם. הם איימו עלינו ואפילו ניסו להפחיד אותנו שהאצ"ל והלח"י עלולים למקש את האונייה (בהיותה אוניית צבא אנגלית) ולפוצצה, אולם אנחנו עמדנו על שלנו. "כשיופיעו שלושה כוכבים ברקיע, נרד מן האונייה", הבטיח להם ר' לייבל.

ואמנם כך היה. נשארנו על האונייה, סעדנו עליה סעודת שבת, למדנו ושרנו זמירות. אחר-כך התפללנו מנחה, אכלנו 'סעודה שלישית' והתפללנו ערבית. אפילו 'הבדלה' עוד הספקנו לעשות על האונייה, ומיד אחר-כך ירדנו ממנה. מהאונייה הובלנו בשיירה - טנק מלפנים וטנק מאחור! - אל מחנה-המעצר בעתלית. שחררונו הסופי היה רק כעבור חודש, בכ"ד באדר (תש"ז). סיפור סירובם העקשני של כמאה צעירים שומרי מצוות לרדת מן האונייה האנגלית בשבת, הכה גלים בכל הארץ ואף פורסם בהרחבה בעיתונים. המעשה קידש שם שמים ברבים והרים את קרן השבת בקרב הציבור הארץ-ישראלי כולו.

(מתוך הסדרה 'בין הדגים לזמירות', סיפורים לכל שבת וחג.)

חניטת יעקב אבינו

מובא ב"וידעת": איתא בספה"ק 'יערות דבש' להגה"ק הרבי ר' יונתן אייבשיץ זי"ע (ח"א דרוש ז): "וזה ענין שאמרו (תענית ה ע"ב) יעקב לא מת, הכונה כי שאר צדיקים משתתפים רק עם בני דורם אבל לא יותר, אבל יעקב משתתף עם כל דור ודור לבל יעזבו את ה', ולכך אמר ה' (מלאכי ג, ו) בני יעקב לא כליתי, כי תמיד יעקב משתתף עמהם, ושאל וכי בכדי חנטו וכו', כי מצרים שהיו חונטים מתים שלהם היה בשביל כך, כי ידעו שכל זמן שהגוף קיים, יש לנפש דביקות בגוף, וכל ענינם היה לדרוש למתים, וכל תכלית הכישוף ולהט שלהם היה על ידי נשמות שעל ידי המתים, והם נקראים שעירים, וזהו היה כל ענינם, ולבל תפרד הנפש מהגוף ויהיה קשה להם אחר כך להתדבק בכשופם למתים ולדרוש להם כי איננו, עשו חניטה זו שענינה - סכין בשמן המור כל הגוף, והסירו מתוכו בני מעיים, ונותנים שמן בחוץ ובפנים, ומניחים אותו בחמה להתייבש, וכן מתמידים לערך ע' יום, ואז נתקשה הגוף ונעשה כעצם ואבן קשה, והוא קיים ממש כל ימות עולם, כאשר הוא עוד היום נמצא במצרים פגרים ההם מימים קדמונים והם קשים כאבן, נקראים בלשונם מומיא, והוא בכל נכאת רפואות לתעלה ומזור הרבה כנודע, והיה זה הכל במצרים כדי שתהיה להם דביקות בנפש רשעים האלה, ולכך הזהיר הכתוב (ויקרא יח, ג) מבלי לעשות כמעשה מצרים לדרוש אל המתים, שהוא ענין הנ"ל. וכבר העידו כי יאהן פינטי הספרדי נלקח בספינה מארץ מצרים בהחבא ובתחבולות, כי המלכים אינם מרשים להוציא הרבה תיבות מלאים מומיא שהם פגרים הנ"ל, ויהי בבואו תוך אם הים, והנה כולם מלאים משחיתים, ויבקשו להטביע הספינה, וברוב יגיעה וכמה וכמה מאנשיו שנהרגו ונטבעו ונפצעו שהשליך כל תיבות הנ"ל לים, ושקט הים מזעפו". "וזה הטעם שהניח יוסף הצדיק לחנוט את אביו כנהוג מצרים לקיים גופו, כדי שעל ידי כן יהיה נפש יעקב קשורה, ויהיה לזרעו אחריו קיום והגנה לכל העולם, כי עודנה נפש יעקב בזה עולם כרוכה אחר כל גוף וגוף הקיים, ובעבורו יטיב ה' לנו, כי יש שורש צדיק בעולם הזה, ולכך שאל הגמרא כיון דבלאו הכי נפשו ונשמתו משתתפת עם כל דורות להטיבם ולהושיעם מיד יצר הרע כנ"ל, ועל זה אמרינן דלא מת, אם כן החניטה כנ"ל ללא צורך, על זה השיב כי לא תמיד תשתתף כהנ"ל, דאינו משתתף רק עם הנותנים לב לשוב בתשובה כראוי, אבל אם הדור בלתי נותן על לב לשוב בתשובה, אינו משתתף, ולכך צריך על כל פנים חניטה, שתהיה נפשו בגופו דבוקה ויגן על העולם למלטם מרעה. וזו היא תשובתו מקרא אני דורש וכו', מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, הרצון כאיכות זרעו וענינם, כן הוא ענינו, אם זרעו בחיים, ר"ל שנותנים לב לשוב בתשובה מקור חיים האמתיים, אף הוא בחיים, כי הוא משתתף עמהם, אבל אם ח"ו זרעו אינו בחיים, שאינם נותנים לב לתשובה, ורשעים קרויים מתים, אף הוא אינו בחיים, שאינו משתתף עמהם כלל, ואתי שפיר ודוק".

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net